

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

ВОЛОТОВСЬКА ТЕТЯНА ПАВЛІВНА

УДК 373.3/.5.091.113.011.2:005-043.86]:378.046-021.68

**РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ — 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
ТИМОШКО Ганна Миколаївна,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені
Т. Г. Шевченка, кафедра педагогіки, методики викладання
історії та суспільних дисциплін, професор

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
АНДРОЩУК Ірина Миколаївна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
кафедра теорії та історії педагогіки, професор;

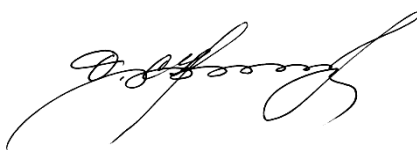
кандидат педагогічних наук
КУДЛЯК Світлана Миколаївна,
спеціалізована школа І-ІІІ ступенів
№ 24 ім. О. Білаша з поглибленим вивченням
іноземних мов Шевченківського району
м. Києва, директор

Захист відбудеться «23» грудня 2021 р. о 10.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.455.03 у Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-А, корпус 3, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-Д і на сайті: www.umo.edu.ua

Автореферат розіслано « 23» листопада 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С. Снісаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Українське суспільство розвивається в умовах ринкових відносин інформаційно насиченого простору, переоцінки моральних цінностей, активних соціальних, політичних та економічних реформ. У процесі динамічних соціально-економічних змін, одним із першочергових завдань є реформування системи освіти.

Це потребує оновлення функцій управління сучасним закладом освіти, розробки та впровадження нових форм та методів розвитку управлінської компетентності керівників освітніх закладів в системі післядипломної освіти. Розвиток управлінської компетентності керівника сучасного освітнього закладу загальної середньої освіти є актуальною соціально-економічною проблемою, оскільки, результативність роботи освітнього закладу визначається ефективністю управління. Удосконалення рівня професійної діяльності керівників – один з основних векторів реформування шкільної освіти. Виходячи з цього, головним завданням післядипломної педагогічної освіти стало питання мотивації підвищення ефективності управлінської діяльності керівних педагогічних кадрів та надання своєчасної методичної допомоги у процесі вдосконалення управлінської діяльності.

Законодавчою базою сучасного етапу реформування загальної середньої освіти є Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2031 року, Концепція Нової української школи.

Застосування сучасного комплексу знань і вмінь теорії управління, зокрема, в ринкових умовах, здійснення інноваційної діяльності стає основою оновлення освітнього процесу, реформування освітньої галузі й підвищення статусу директора школи, як керівника. Оновлення процесу управління має випереджати процеси розвитку сучасного закладу освіти. Особливо це необхідно у контексті діяльності керівника школи, модернізації програми підвищення кваліфікації з урахуванням досвіду європейських країн.

Одним із завдань післядипломної освіти керівників закладів загальної середньої освіти є удосконалення управлінської діяльності шляхом самоосвіти, саморозвитку, самоменеджменту, пошуку шляхів самореалізації особистості керівників закладів загальної середньої освіти, розвитку творчих ініціатив та визначення форм і методів методичного супроводу щодо розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО (закладів загальної середньої освіти).

Це зумовлює потребу осмислення управлінської компетентності керівників закладів освіти, узагальнення теоретичного і практичного досвіду управлінської діяльності та вимагає опрацювання нових теоретико-методологічних положень щодо розвитку управлінських компетентностей керівника ЗЗСО.

За останнє десятиліття помітно зростає зацікавленість учених, науковців до вивчення проблеми управлінської компетентності керівників закладів освіти, що свідчить про важливість, актуальність та соціальну значущість проблеми. Керівник сучасного закладу загальної середньої освіти стає ключовою фігурою у процесі надання освітніх послуг. Тому модернізація освітнього процесу вимагає зробити універсальними вимоги до управлінської компетентності керівника закладу ЗЗСО.

Сучасний освітній заклад існує в умовах ринкових відносин і директор має володіти технологіями менеджменту й маркетингу в освіті, щоб не залишитися осторонь від реалій сучасного життя.

Теорія управління закладами освіти розробляється в Україні цілою плеядою вітчизняних вчених (В. Бондар, О. Бондарчук, Г. Єльнікова, Г. Дмитренко, Л. Карамушка, Н. Клокар, В. Кремень, В. Луговий, В. Маслов, Н. Ничкало, В. Олійник, З. Рябова, О. Савченко, Л. Сергеева, Т. Сорочан, Г. Тимошко), які досліджують питання управління освітніми закладами як соціальними системами з урахуванням інноваційних змін, що відбуваються на початку ХХІ ст.

Проблема професіоналізму керівника є багатогранною. Її значущість знайшла своє відображення як у класичній педагогічній спадщині (Ф.-А. Дістервег, Я. Коменський, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, В. Сухомлинський, К. Ушинський), зарубіжній педагогічній науці (І. Герде, В. Оконь), так і у вітчизняній науковій думці (В. Буряк, В. Козаков).

Проблемі компетентності присвячено багато праць відомих вітчизняних науковців І. Андрошук, В. Бондаря, Л. Даниленко, І. Драч, Г. Єльнікової, Н. Коломінського, Ю. Конаржевського, С. Кудряк, В. Маслова, З. Рябової, В. Сухомлинського, Г. Тимошко, так і зарубіжних авторів Р. Бояціс, Дж. Равен, С. Уїддет, С. Холліфорд, F. Bazer, T. Durand, J. Erpenbeck, H. Gapski, G. Nourth, Lyle M. Spencer, Signe M. Spencer, N. Thorn, W. Jetter, J. Weinberg, W. White, R. Zaugg. Також проблеми управлінської компетентності відображені в акмеологічних дослідженнях Л. Васильченко, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, М. Дяченко, П. Зеєра, І. Зимньої, О. Пометун, Н. Ничкало, О. Савченко, В. Семиченко, Р. Шаповал.

Аналіз літературних та нормативних джерел дав підставу виділити складові управлінської компетентності керівника закладу загальної середньої освіти, що визначаються як сукупність знань, необхідних для управлінської діяльності; умінь, необхідних для успішного виконання посадових обов'язків; професійних, ділових і особистісно значущих якостей для більш повної реалізації власних здібностей і можливостей під час здійснення менеджменту закладу освіти; розвитку загальної культури, необхідної для формування гуманістичного світогляду, духовно-ціннісних орієнтирів, моральних і етичних принципів особистості; мотивації професійної діяльності.

Однак на етапі реформування системи педагогічної освіти виникають протиріччя між традиційною професійною діяльністю керівника ЗЗСО та новими вимогами суспільства до менеджерів освіти, які мають бути підготовленими до активного самостійного використання знань та здобуття необхідної інформації у сучасних соціально-педагогічних умовах.

Своєчасність і доцільність досліджуваної проблеми також зумовлена необхідністю розв'язання *протиріч* між:

- теоретичним обґрунтуванням структурно-змістових компонентів управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти і відсутністю технологічного забезпечення даного процесу;

- необхідністю розвитку позитивного іміджу закладу освіти в умовах ринкових відносин і недостатнім рівнем організації самоосвітньої діяльності керівників

закладів загальної середньої освіти щодо розвитку їхньої управлінської компетентності;

- між високим рівнем вимог до управлінської компетентності керівника закладу загальної середньої освіти та процесом її вдосконалення у системі післядипломної освіти;

Актуальність зазначеної проблеми, її недостатня розробленість у педагогічній теорії та практиці, виявлені протиріччя і необхідність їх розв'язання зумовили вибір теми дослідження **«Розвиток управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у системі післядипломної освіти»**.

У зв'язку з прийняттям у 2017 році нового Закону України «Про освіту» в дослідженні як рівнозначні використовуються терміни «загальноосвітній навчальний заклад» і «заклад загальної середньої освіти»; «навчальний заклад» і «заклад освіти»; «учні» і «здобувачі освіти»; «батьки учнів» і «батьки здобувачів освіти»; «навчально-виховний процес» і «освітній процес».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до зведеного плану науково-дослідної роботи Інституту менеджменту і психології Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України і пов'язано із напрямом планових досліджень кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти за темою «Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх змін» (державний реєстраційний номер 0117U002378).

Тему дисертації затверджено Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 2 від 17 лютого 2016 р.) та узгоджено бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 05 червня 2016 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка результативності моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у системі післядипломної освіти.

Відповідно до мети визначено основні **завдання дослідження**:

1. Розкрити теоретичні аспекти розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти.

2. Проаналізувати стан розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

3. Обґрунтувати модель розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

4. Схарактеризувати організаційно-педагогічні умови та технології розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

5. Здійснити експериментальну перевірку результативності моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

Об'єкт дослідження – управлінська діяльність керівників закладів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – зміст, форми та методи розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

Для досягнення мети та реалізації завдань дослідження було використано комплекс **методів дослідження**:

- *теоретичні* – аналіз і синтез філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури з метою уточнення сутності понять «компетентність» «управління розвитком закладу загальної середньої освіти в ринкових умовах», «управлінська компетентність» та ін.; класифікація, порівняння, узагальнення та конкретизація визначення дефініції «розвиток управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти» з метою усвідомлення сутності і функцій даного феномена в управлінні розвитком закладу загальної середньої освіти;

- *емпіричні*: анкетування, спостереження, співбесіди, експертна оцінка, методи незалежних характеристик та самооцінки – для виявлення рівнів готовності керівників закладів освіти до компетентного управління діяльністю закладів загальної середньої освіти;

- *статистичні*: для опрацювання отриманих експериментальних даних й обчислення статистичних показників.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше:

- розроблено та експериментально перевірено модель розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у післядипломній освіті як систему структурних складових (мотиваційно-цільового, організаційно-змістового, когнітивно-технологічного та рефлексивно-результативного компонентів), що знаходяться у взаємозв'язку й постійному розвитку з можливістю корекції цілей і завдань та з урахуванням рефлексії професійних потреб кожного керівника;

- здійснено авторську класифікацію управлінських компетенцій та визначено індикатори їх позиціонування у професійній діяльності керівника закладу загальної середньої освіти.

Уточнено сутність поняття «управлінська компетентність керівника закладу загальної середньої освіти» (інтегроване утворення, яке поєднує в собі систему знань, умінь, професійних та індивідуальних якостей необхідних для здійснення місії закладу загальної середньої освіти, що набули особистісного змісту в педагогічній свідомості керівника та стали спонукальними мотивами його професійної діяльності).

Удосконалено систему критеріїв (мотиваційний, діяльнісний, когнітивний, особистісний), що сприяють визначенню рівнів сформованості управлінської компетентності керівників закладів освіти у системі післядипломної освіти (продуктивний, адаптивний та творчий).

Подальшого розвитку набули: зміст, форми та методи організації процесу розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у системі післядипломної освіти.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що «Комплексно-цільова програма розвитку ЗЗСО Вишгородської спеціалізованої школи «Сузір'я» Вишгородської міської ради Київської області» та розроблені методичні рекомендації становлять методичне підґрунтя для розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. До результатів дослідження, що мають вагоме практичне значення, належать: методики комплексної діагностики рівня управлінської компетентності керівників ЗЗСО; підходи до моделювання управлінської компетентності та соціального портрета керівника ЗЗСО; технології формування управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти.

Основні положення і результати дослідження впроваджено в управлінській діяльності закладів загальної середньої освіти: Вишгородської спеціалізованої школи «Сузір'я» Вишгородського району Київської області (довідка № 128 від 16.05.2019), Скрагівської гімназії Бердичівської міської ради Житомирської області (довідка № 154 від 05.01.2021), Закладу загальної середньої освіти № 1 Токмацької міської ради Запорізької області (довідка № 1/1 від 09.01.2021), Вишенської загальноосвітньої школи I-III ст. Бориспільського району Київської області (довідка № 45 від 08.02.2021), Загальноосвітньої школи I-III ст. № 2 Горішньоплавнівської міської ради Кременчуцького району Полтавської області (довідка № 01-08/186 від 18.02.2021), Закладу загальної середньої освіти № 12 Токмацької міської ради Запорізької області (довідка № 17 від 22.02.2021), Новопетрівської загальноосвітньої школи I-III ст. № 1 Петрівської сільської ради Вишгородського району Київської області (довідка № 168 від 15.03.2021), Таращанського академічного ліцею «Ерудит» Таращанської міської ради Київської області (довідка № 25 від 20.04.2021), Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради (довідка № 01-23/197 від 13.05.2021), Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 326/02-13 від 17.06.2021).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні, експериментальні і прикладні результати дослідження та узагальнені висновки були відображені у доповідях і повідомленнях на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема:

міжнародних: «Білінгвальна модель освіти як приклад інноваційного підходу до формування ключових компетентностей учня у Новій українській школі» (Київ, 2017), «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій» (Суми, 2017), «Соціальна робота і проблеми міграційних процесів у глобалізованому світі» (Київ, 2018), «Сучасні досягнення в науці та освіті – 2019» (Нетанія, 2019), «Сучасний менеджмент: тенденції, проблеми та перспективи розвитку» (Дніпро, 2019), «Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства» (Відень-Зальцбург, 2019), «Eurasian scientific congress» (Барселона, 2020), «Paradigmatic view on the concept of world science» (Торонто, 2020), «Школа синергії освіти і духовності: нові виклики, тренди і можливості» (Київ, 2020), «Scientific practice: modern and classical research methods» (Бостон, 2021), «The driving force of science and trends in its development» (Ковентрі, 2021).

всеукраїнських: «Сьомі освітянські соціально-психологічні читання» (Чернігів, 2016), «Ціннісні орієнтації в управлінні процесом підготовки фахівців педагогіки вищої школи» (Кам'янець-Подільський, 2016), «Трансформація підготовки менеджерів освіти до реалізації концепції "Нова українська школа"» (Київ, 2017), «Модернізація системи управління освітою в Україні: дорожня карта реформ» (Київ, 2017), «Старожитності Вишгородщини» (управлінський аспект) (Вишгород, 2017), «Восьмі освітянські соціально-психологічні читання» (Чернігів, 2017), «Наукова парадигма формування та розвитку професійної компетентності керівників сучасних закладів освіти» (Вишгород, 2018), «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти» (Київ, 2018), «Розвиток компетентностей директора школи Нової української школи» в рамках українсько-австрійського проекту «Нові вимоги до компетенцій керівників шкіл в Україні» (Київ-Одеса, 2018), «Лідерство і менеджмент змін у шкільній реформі» (Київ, 2018), «Адаптивні системи управління в освіті» (Харків, 2019), «Сучасні тенденції підвищення якості освіти» (Київ, 2019), «Позиціонування закладу освіти засобами новітніх технологій менеджменту» (Київ, 2020).

регіональних: «Виклики Нової української школи: стандарт, освітній процес, оцінювання» (Вишгород, 2019), «Освітня реформа: результати та перспективи, якість освіти – крок до європейської інтеграції» (Вишгород, 2019), «Освіта в умовах пандемії: нові виклики» (Вишгород, 2020).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення та висновки дисертаційної роботи є результатом самостійно проведеного автором дослідження щодо розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. Внесок автора в колективно опубліковані праці конкретизовано у списку публікацій. У колективній монографії [1] авторкою розкрито особливості електичного характеру розвитку управлінської компетентності у сфері освіти. У статті [12] здобувачкою окреслено ознаки інноваційного менеджменту та досліджено особливості його застосування в управлінській діяльності керівника закладу загальної середньої освіти.

Публікації. Основні положення та результати наукового дослідження відображено у 14 публікаціях, серед них: 5 статей у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні; 8 публікації у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків списку використаних джерел із 365 найменувань (із них 19 – іноземною мовою), додатків. Загальний обсяг роботи становить 290 сторінок друкованого тексту, з них – 207 сторінок основного тексту. Дисертація містить 26 таблиць і 14 рисунків, 7 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, схарактеризовано методи дослідження, висвітлено наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, представлено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів дослідження, окреслено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – *«Теоретичні засади розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти»* – схарактеризовано теоретичні аспекти розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО як проблему педагогічної теорії та практики; обґрунтовано сутність та здійснено критеріально-рівневі характеристики розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти; проаналізовано стан розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти.

Відповідно до чинного законодавства України метою вітчизняної освіти є всебічний розвиток людини як найвищої цінності суспільства, формування особистості конкурентноспроможної особистості на ринку освітніх послуг.

Актуальність проблеми дослідження підтверджується запитом на високий професіоналізм керівника ЗЗСО, здатного працювати у відкритих освітніх системах, в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору. У дослідженні розкрито сутність понять «розвиток», «керівник», «професіоналізм»; «компетентність», «управлінська компетентність».

Проблемі управлінської компетентності присвячено багато праць відомих вітчизняних науковців І. Андрощук, В. Бондаря, Л. Даниленко, І. Драч, Г. Єльнікової, Н. Коломінського, Ю. Конаржевського, С. Кудляк, В. Маслова, З. Рябової, В. Сухомлинського, Г. Тимошко, так і зарубіжних авторів Р. Бояціс, Дж. Равен, С. Уїддет, С. Холліфорд, F. Bazer, T. Durand, J. Erpenbeck, H. Gapski, G. Nourth, Lyle M. Spencer, Signe M. Spencer, N. Thorn, W. Jetter, J. Weinberg, W. White, R. Zaugg. Також проблеми управлінської компетентності відображені в акмеологічних дослідженнях Л. Васильченко, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, М. Дяченко, П. Зеєра, І. Зимньої, О. Пометун, Н. Ничкало, О. Савченко, В. Семиченко, Р. Шаповал.

Розглядаючи сутність управлінської компетентності, усвідомлено, що вона є динамічним утворенням та результатом удосконалення процесу розвитку професіоналізму керівника ЗЗСО. Враховуючи результати проведення аналізу сутності, структури та змісту управлінської компетентності керівників у різних сферах професійної діяльності, позиціоновано авторське поняття «управлінської компетентності керівника ЗЗСО», як інтегроване утворення, яке поєднує в собі систему знань, умінь, професійних та індивідуальних якостей необхідних для здійснення місії закладу загальної середньої освіти, що набули особистісного змісту в педагогічній свідомості керівника та стали спонукальними мотивами його професійної діяльності.

У сучасних умовах інноваційного розвитку освіти управлінська компетентність керівників ЗЗСО характеризується як здатність до виконання управлінської діяльності, зміст якої визначається якістю прийняття управлінських рішень, делегуванням повноважень, розвитком професіоналізму управлінської команди, утвердженням технологій самоменеджменту і тайм-менеджменту, високим рівнем власної організаційної культури та формуванням спеціальних, соціальних і особистісних управлінських компетенцій у професійній діяльності керівників закладів загальної середньої освіти. Необхідні знання й уміння для ефективного розвитку управлінської компетентності керівники ЗЗСО отримують у процесі

формальної і неформальної освіти. Важливим чинником розвитку управлінської компетентності є організація підвищення кваліфікації в системі післядипломної та неформальної освіти впродовж життя.

У другому розділі – **«Наукове обґрунтування моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти»** – обґрунтовано структуру та особливості моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти; схарактеризовано організаційно-педагогічні умови та представлено технології розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти.

Передумовою розроблення моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО було проведення аналізу праць вітчизняних та зарубіжних учених з проблем моделювання педагогічних процесів і об'єктів (В. Бондар, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Н. Кузьміна, В. Маслов, В. Олійник, В. Пікельна, С. Сисоєва, Р. Шакуров та ін.).

Для обґрунтування змісту моделі професійного розвитку керівників ЗЗСО конкретизовано поняття «моделювання» та «модель».

Метою моделі є обґрунтування теоретико-методологічних основ розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти, емпіричного опису її складових з метою позиціонування на новій теоретичній основі утвердження позитивного іміджу закладу освіти в сучасному мінливому соціумі.

Основними завданнями процесу реалізації моделі є формування комплексу компетенцій (спеціальних, соціальних та особистісних), що дозволяють усвідомлювати важливість управлінських проблем та знаходити шляхи їхніх вирішень на засадах наукових підходів (компетентнісного, системного, синергетичного, культурологічного, особистісно-зорієнтованного); формування освітнього середовища, яке мотивує діяльність усіх учасників освітнього процесу в ЗЗСО; прогнозування розвитку управлінської компетентності керівної команди в системі післядипломної освіти відповідно до місії та візії ЗЗСО.

Управлінська компетентність керівника ЗЗСО являє собою складне багатоаспектне особистісне утворення, що включає функціонально пов'язані між собою компоненти: мотиваційно- цільовий компонент; організаційно- змістовий компонент; когнітивно-технологічний компонент; рефлексивно- результативний компонент.

Визначені складники інтегровані у модель розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти (рис.1).

Зміст компонентів моделі розкрито за допомогою *критеріїв*: *мотиваційний* (професійні управлінські цінності і мотиви); *когнітивний* (знання в галузі управління та менеджменту, що застосовуються в рішенні управлінських проблем і ситуацій); *діяльнісний* (професійні якості, професійна діяльність); *особистісний* (самоаналіз і самооцінка; рівень комунікативних здібностей). Відповідність показників розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої визначеним критеріям вимірюється за репродуктивним, адаптивним та творчим рівнями.

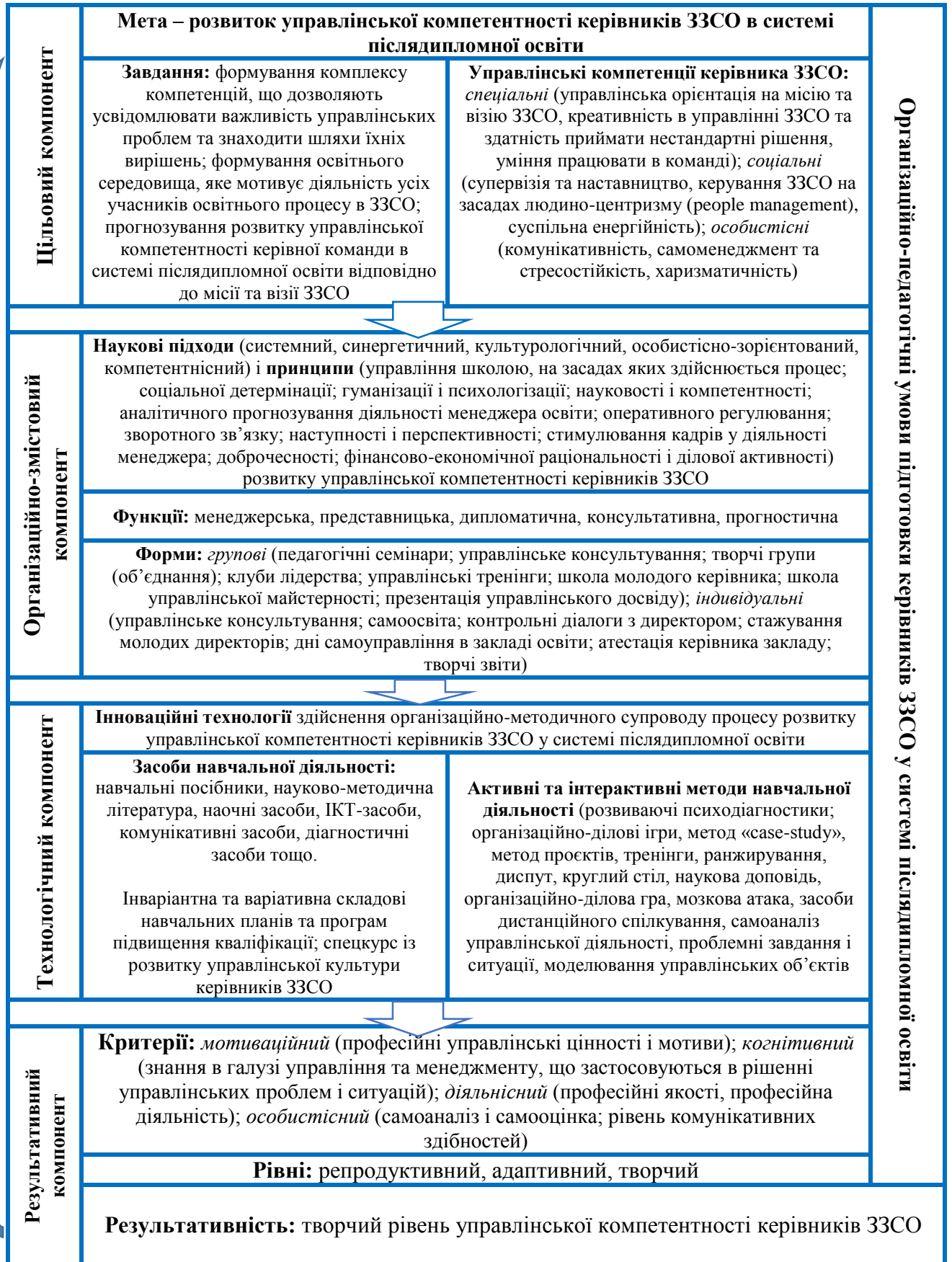

Рис. 1. Модель розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗ

Результативність моделі позиціонується за певних організаційно-педагогічних умов та впровадження інноваційних технологій здійснення організаційно-методичного супроводу процесу розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО у системі післядипломної освіти.

У третьому розділі – *«Експериментальна перевірка моделі розвитку управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів в системі післядипломної освіти»* – позиціоновано організацію та проведення педагогічного дослідження; узагальнено результати експериментальної перевірки моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти; представлено методичні рекомендації щодо вдосконалення розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти.

У процесі педагогічного експерименту розроблено та апробовано модель розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти з використанням відповідних технологій та науково-методичного супроводу щодо її впровадження.

Дослідно-експериментальна робота з апробації розробленої моделі включає три послідовні етапи: констатувальний, формувальний та контрольний, кожен із яких виконував певні функції та завдання.

До експериментального дослідження було залучено 300 респондентів (керівники ЗЗСО та їх заступники, а також особи, що входять до кадрового резерву управлінської команди), які утворювали контрольні групи (147 осіб) та експериментальні групи (153 особи). На констатувальному етапі педагогічного експерименту проаналізовано стан сформованості управлінської компетентності керівників ЗЗСО в ЕГ та КГ за обраними методиками у відповідності до основних компонентів моделі (мотиваційно-цільовий, організаційно-змістовий, когнітивно-технологічний, результативно-рефлексивний). Виявлено ряд наукових та професійних інтересів керівників ЗЗСО позиціонованих у процесі навчання в системі післядипломної освіти; стан задоволеності керівників ЗЗСО щодо науково-методичного супроводу розвитку спеціальних, соціальних та особистісних компетенцій як складових управлінської компетентності; рівень розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО у формальній та неформальній освіті впродовж життя.

Порівняльна характеристика показників кількісних даних, отриманих під час констатувального і контрольного експериментів в ЕГ і КГ за відповідними критеріями (мотиваційним, когнітивним, діяльнісним, особистісним) свідчать, що реалізація моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти сприяла позитивним змінам у структурних компонентах управлінської компетентності в цілому і кожного компонента зокрема.

Узагальнені результати підсумкових зрізів щодо рівня розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти засвідчили, що переважна кількість респондентів ЕГ мають адаптивний та творчий рівні сформованості розвитку управлінської компетентності. Результати контрольних зрізів представлено в діаграмі (рис. 2).

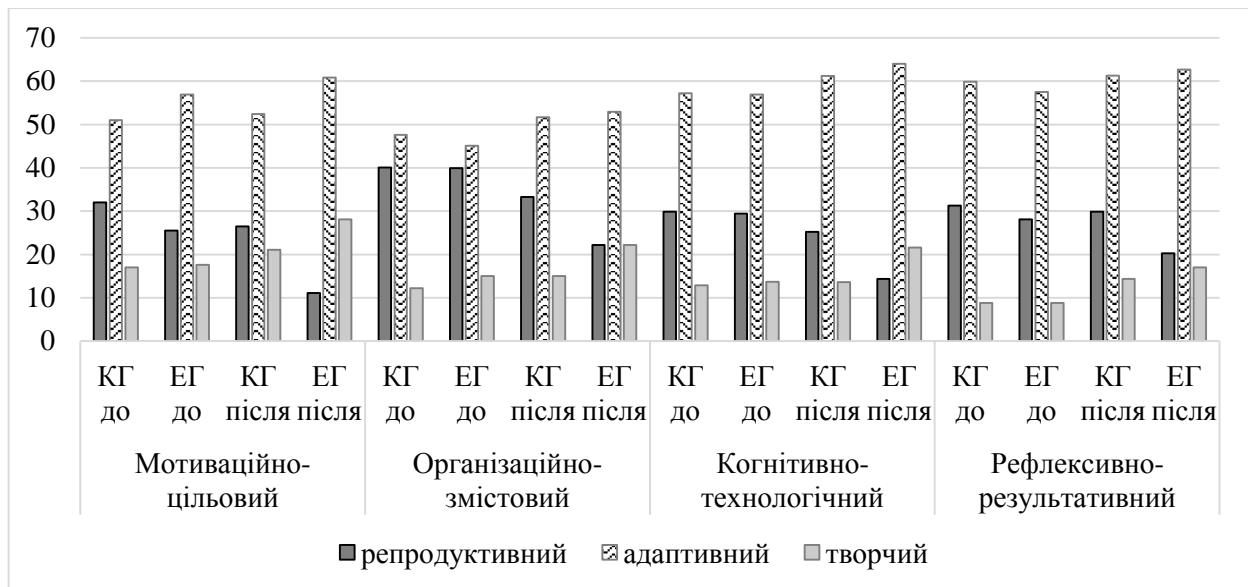

Рис. 2. Діаграма рівнів розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти

На основі аналізу отриманих результатів зроблено висновок стосовно позитивної динаміки показників рівнів розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти в ЕГ. Зокрема зафіксовано суттєве збільшення кількості керівників ЗЗСО з творчим рівнем розвитку управлінської компетентності: за мотиваційно-цільовим компонентом – на 10,5%; організаційно-змістовим – на 7,8%; когнітивно-технологічним – на 7,9%; рефлексивно-результативним – на 2,6%. Спостерігалось також істотне зменшення кількості керівників ЗЗСО з репродуктивним рівнем розвитку управлінської компетентності.

Ефективність моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти підтверджено методом математичної статистики (t-критерій Стьюдента). За результатами формувального етапу експерименту позитивних результатів було досягнуто в обох групах, однак кількісні та якісні показники у ЕГ перевищують показники у КГ. Значущість різниці цих показників із вірогідністю підтверджена статистичним аналізом експериментальних даних на рівні значущості $p \leq 0,05$ $t_{\text{крит}} = 1,968$, але з істотними розбіжностями.

Розроблена кваліметрична модель професійного іміджу керівників ЗЗСО на основі сформованості управлінської компетентності також підтвердила вірогідність результатів впровадження моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти.

За результатами дослідження розроблені методичні рекомендації щодо розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти.

ВИСНОВКИ

Проведене дисертаційне дослідження, що полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти дає підстави зробити відповідні висновки:

1. У процесі дослідження схарактеризовано теоретичні аспекти управлінської компетентності керівників ЗЗСО як проблему педагогічної теорії та практики. Обґрунтовано сутність управлінської компетентності керівників ЗЗСО та здійснено критеріально-рівневі характеристики розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти. Аналіз психологічної та педагогічної літератури, особливостей управлінської діяльності керівників ЗЗСО дав підстави констатувати, що проблема розвитку їхньої управлінської компетентності у системі післядипломної освіти є актуальною. Узагальнення теоретичного аналізу праць вітчизняних і закордонних учених дозволяє стверджувати, що управлінська компетентність є похідною від дефініції «управління» та основною категорією при розгляді проблеми функціонування будь-якої соціальної системи чи її структурної одиниці. Результати досліджень допомогли усвідомити, що управлінська компетентність, межуючи з такими педагогічними категоріями як «розвиток», «керівник», «професіоналізм», «управлінська культура» тощо), частково розкриває зміст її складників відповідно до виконуваних функцій та особистісних характеристик керівника закладу загальної середньої освіти, тому компетентнісний підхід у процесі розвитку управлінської компетентності є актуальним, доцільним, таким, що потребує впровадження у досліджуваній процес. Здійснивши аналіз педагогічної теорії та практики розглянуто зміст, форми та методи розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО. Відповідно до мети і завдань дослідження спочатку були розкриті базові поняття, що включають опис загальних понять: компетентність, компетенція, професійна компетентність, управлінська компетентність, керівник закладу загальної середньої освіти, менеджер освіти, team-менеджмент; командний менеджмент, командування, тимбілдінг (teambuilding), лідер та інші.

Враховуючи різні наукові позиції, розкрито сутність та структуру феномена управлінської компетентності керівників ЗЗСО як інтегрованого утворення, яке поєднує в собі систему знань, умінь, професійних та індивідуальних властивостей щодо здійснення місії ЗЗСО, що набули особистісного змісту в педагогічній свідомості керівника та стали спонукальними мотивами його професійної діяльності.

2. Проаналізовано сучасні погляди на стан розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО. На основі отриманих знань зроблено висновки, що керівник нової української школи потребує якісної професійної менеджерської освіти у процесі підвищення кваліфікації за новою освітньою програмою та критеріями, відповідними до реформи НУШ, а також систематичних занять самоосвітою та участі в тренінгах та навчаннях із розвитку лідерських якостей та командування. Суттєва модернізація системи освіти передбачає передусім оновлення управлінської діяльності керівників освітніх закладів. Керівник закладу загальної середньої освіти відіграє в цьому процесі ключову роль. Він знаходиться в центрі соціально-економічних та педагогічних перетворень, координує, спрямовує працю педагогів; від його економічної грамотності, ініціативності, уміння приймати самостійні рішення стратегічного і тактичного характеру залежить ступінь успішної роботи закладу в цілому.

З'ясовано, що підвищенню управлінської компетентності керівників сприяють групові організаційно-педагогічні форми діяльності: семінари, школа управлінської

майстерності, школа молодого директора, управлінське консультування, захисти інноваційних проектів, тренінги, презентації управлінського досвіду, аукціони управлінських ідей. На етапі здійснення констатувального експерименту проведено оцінювання саморозвитку керівників з проблеми формування основ управлінської компетентності та готовності до реалізації управлінських функцій, що засвідчило недостатній рівень професійної підготовки керівників до виконання посадових обов'язків; з'ясовано власне ставлення до доцільності формування сукупних компетенцій, які утворюють управлінську компетентність, що підтверджує необхідність введення у навчальний план курсової підготовки в системі післядипломної освіти відповідних дисциплін управлінського спрямування; окреслено низку перешкоджаючих факторів впливу на якість управлінської діяльності, що зумовлюють необхідність введення спецкурсу «Формування управлінської компетентності керівника закладу загальної середньої освіти».

3. Обґрунтовано модель розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО у системі післядипломної освіти як систему компонентів: мотиваційно-цільовий компонент (позиціонує цілі та мету представленої моделі; визначені завдання, які будуть реалізовані у процесі адаптації даної моделі; сукупність мотивів, адекватних цілям і задачам управління ЗЗСО; організаційно-змістовного); організаційно-змістовий компонент (передбачає сукупність наукових підходів, принципів, методів, форм, засобів набутих в системі післядипломної освіти та необхідних для ефективного управління ЗЗСО); когнітивно-технологічний компонент (включає: знання, вміння, технології для здійснення організаційно-методичного супроводу процесу розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти; відбір змісту і технологій розвитку управлінських компетенцій на основі виявлених на діагностичному етапі рівнів спеціальних, соціальних і особистісних компетенцій керівників ЗЗСО – слухачів курсів підвищення кваліфікації); результативно-рефлексивний компонент (характеризує – сукупність здібностей передбачати, оцінювати власну діяльність, вибирати стратегію управління, оцінювати стан розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти і прогнозувати на його основі розвиток позитивного іміджу ЗЗСО).

Здійснено авторську класифікацію управлінських компетенцій та визначено індикатори їх позиціонування у професійній діяльності керівника закладу загальної середньої освіти.

Зміст компонентів моделі розкрито за допомогою критеріїв: мотиваційний (професійні управлінські цінності і мотиви); когнітивний (знання в галузі управління та менеджменту, що застосовуються в рішенні управлінських проблем і ситуацій); діяльнісний (професійні якості, професійна діяльність); особистісний (самоаналіз і самооцінка; рівень комунікативних здібностей). Відповідність критеріям вимірюється за визначеними рівнями: репродуктивним, адаптивним та творчим.

Результативність моделі позиціонується досягненням творчого рівня розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти.

4. Схарактеризовано організаційно-педагогічні умови та технології розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти. Визначено наукові підходи до моделювання соціального портрета сучасного

керівника ЗЗСО. У ході дослідження сформульовані організаційно-педагогічні умови розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти як обставини, завдяки яким відбуваються перетворення, прогнозовані на утвердження позитивного іміджу закладу загальної середньої освіти. Визначено та впроваджено внутрішні (ціннісні, мотиваційні, комунікативні, діяльнісні) і зовнішні (науково-методичні, культурологічні, соціальні, інформаційні, організаційні) організаційно-педагогічні умови формування досліджуваного феномена.

Схарактеризовано інноваційні технології здійснення організаційно-методичного супроводу процесу розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО у системі післядипломної освіти. Опановуючи нові технології управління, керівник формує і розвиває свій особистий стиль управління, який впливає на мотивацію діяльності підлеглих, формування творчого, сприятливого психологічного клімату в колективі, на розвиток особистості педагога і учня. Розвиток управлінської компетентності керівників ЗЗСО в післядипломній освіті успішно здійснюється за допомогою впровадження інноваційних технологій: освітніх (інтерактивні, ігрові, проектні, проблемні, рішення контекстних завдань, технологія розвитку, критичного мислення, гуманітарні, «перевернутий клас» з використанням «хмарних» сервісів, BYOD); проектно-гуманітарних технологій (когнітивно-орієнтовані технології, діяльнісно-орієнтовані технології, особистісно-орієнтовані технології), веб-квест технологій; технологія навичок цілепокладання, які створюють умови для розвитку мотивації досягнення високого рівня професійної майстерності та набуття необхідних компетенцій; технології скефолдінга, або «згасаючої допомоги» передбачає втручання керівника, коли підлеглий зовсім не може впоратися із проблемою; мультимедійні технології, пов'язані із створенням мультимедіа продуктів: електронних книг, енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних; мережеві технології призначені для телекомунікаційного спілкування керівника з колегами, організації дистанційного навчання зі здобувачами освіти, проведення тренінгів, навчальних конференцій з педагогічними колективами установ та закладів освіти, організації дистанційних занять у процесі курсової підготовки з керівниками закладів освіти в Інститутах післядипломної педагогічної освіти засобами використання телекомунікаційних трансляцій через мережу Інтернет на різних платформах мережевої комунікації.

5. Здійснено експериментальну перевірку результативності моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти. Експериментальні результати узагальнені та статистично опрацьовані, що забезпечує їх достовірність та надійність. Проведені аналіз та синтез кількісних і якісних результатів дослідження, використання сучасних методів статистичної обробки показників експериментального дослідження дали змогу довести результативність запропонованої моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти.

На основі аналізу отриманих результатів спостерігається позитивна динаміка показників рівнів розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти в ЕГ. Зокрема зафіксовано суттєве збільшення кількості керівників ЗЗСО з творчим рівнем розвитку управлінської компетентності: за мотиваційно-цільовим компонентом – на 10,5%; організаційно-змістовим – на 7,8%;

когнітивно-технологічним – на 7,9%; рефлексивно-результативним – на 2,6%. Спостерігалось також істотне зменшення кількості керівників ЗЗСО з репродуктивним рівнем розвитку управлінської компетентності.

Результативність моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти підтверджено методом математичної статистики (t-критерій Стьюдента). За результатами формувального етапу експерименту позитивних результатів було досягнуто в обох групах, однак кількісні та якісні показники у ЕГ перевищують показники у КГ. Значущість різниці цих показників із вірогідністю підтверджена статистичним аналізом експериментальних даних на рівні значущості $p \leq 0,05$ $t_{\text{крит}} = 1,968$, але з істотними розбіжностями.

Розроблена кваліметрична модель професійного іміджу керівників ЗЗСО на основі сформованості управлінської компетентності підтвердила вірогідність результатів впровадження моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти.

За результатами дослідження розроблені методичні рекомендації керівникам ЗЗСО щодо вдосконалення розвитку їхньої управлінської компетентності в системі післядипломної освіти.

Проведене дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів заявленої проблеми. Подальшого дослідження потребують проблеми організації освітнього процесу в закладах післядипломної освіти їх узгодженість із підвищенням кваліфікації та стажуванням. Подальші наукові дослідження вбачаємо у реалізації менеджерської функції у формуванні управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія

1. Волотовська Т. П. Еклектичний характер розвитку управлінської компетентності у сфері освіти. *Тенденції та проблеми управління закладом освіти: виклики XXI століття: кол. монографія* / за наук. ред. М. О. Кириченка. Київ : ДЗВО «Ун-т менедж. освіти», 2021. 284 с. С. 205–217.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

2. Волотовська Т. П. Самоменеджмент керівника ЗЗСО як основа його самоосвітньої діяльності. *Theory and methods of educational management* 2015, № 2 (16). URL: <http://umo.edu.ua/katalogh-vidanj> (Дата звернення: 13.10.2021).

3. Волотовська Т. П. Організаційна культура як запорука успіху самоосвітньої діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів, 2016. Вип. 133. С. 36–40.

4. Волотовська Т. П. Теоретичні аспекти управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів, 2017. Вип. 142. С. 26–31.

5. Волотовська Т. П. Нова парадигма розвитку професійної компетентності керівників у процесі формування якісних освітніх послуг закладу загальної середньої

освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів, 2018. Вип. 150. С. 21–26.

6. Волотовська Т. Удосконалення розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти за результатами педагогічного дослідження. *Věda a perspektivy: multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín*. International Economic Institute s.r.o. Praha, České republika. 2021. 1 (1). С. 346–354.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Волотовська Т. П. Управлінські компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів як проблема трансформації сучасної освіти. *Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій* : зб. тез І Міжнар. наук.-практ. конф. викладачів і асп. (30.03.2016). Київ, 2016. С. 104–108

8. Волотовська Т. П. Сучасна освіта: переваги та недоліки. *Сучасні досягнення в науці та освіті* : зб. праць XV Міжнар. наук. конф. (16–23 верес. 2020 р., м. Нетанія (Ізраїль)). Хмельницький : ХНУ, 2020. С. 79-82

9. Волотовська Т. Розвиток інноваційного менеджменту керівника закладу загальної середньої освіти. *Школа синергії освіти і духовності: нові виклики, тренди і можливості* : матеріали міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Київ, 27 жовт. 2020 р.) Київ: ДЗВО «Університет менеджменту освіти». 2020. С. 41–44 URL: <http://umo.edu.ua/materialikonferencij-nimp> (Дата звернення 13.10.2021).

10. Волотовська Т. П. Нова парадигма розвитку лідерських якостей керівників закладів загальної середньої освіти. *Позиціонування закладу освіти засобами новітніх технологій менеджменту* : матеріали всеукр. наук.-метод. семінару (Київ – Бориспіль, 30 жовт. 2020 р.). Київ : ДЗВО «Ун-т менедж. освіти», 2020, 219 с. С. 29–35. URL: <http://umo.edu.ua/materiali-konferencij-nimp> (Дата звернення 13.10.2021).

11. Волотовська Т. П. Нові вимоги до управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. *Paradigmatic view on the concept of world science: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. (Toronto, 21 august 2020)*. European Scientific Platform, Vol. 2, 2020. 171 с. С. 54–56.

12. Волотовська Т. П., Тимошко Г. М. Розвиток інноваційного менеджменту керівника закладу загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. *Eurasian scientific congress : materials the 7-th International scientific and practical conference. (Barcelona (Spain), July 12–14, 2020)*. Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain, 2020. 377 p. P. 200–204.

13. Волотовська Т. П. Розвиток управлінської компетентності у сфері освіти. *Scientific practice: modern and classical research methods. (Boston (USA), 26.02. 2021)*. Boston, 2021. Vol. 2. P. 130–136.

14. Волотовська Т. П. Самоменеджмент як необхідна складова успішної управлінської діяльності керівника освітнього закладу. *The driving force of science and trends in its development. (м. Ковентрі (Англія), 21.01. 2021)*. Ковентрі, 2021. Vol. 4. P.102–106.

АНОТАЦІЇ

Волотовська Т. П. Розвиток управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою». – Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2021.

Дисертаційна робота присвячена проблемі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

Автором проаналізовано наукові підходи, погляди та принципи щодо сутності основних понять дослідження. Запропоновано власне тлумачення дефініції «управлінська компетентність керівника закладу загальної середньої освіти» як інтегрована професійно-особистісна характеристика, яка визначається готовністю і здатністю керівника закладу професійно виконувати управлінські функції відповідно до прийнятих норм і стандартів.

Схарактеризовано організаційно-педагогічні умови та технології розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти. У ході дослідження сформульовані організаційно-педагогічні умови реалізації моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти як обставини, завдяки яким відбуваються перетворення, прогнозовані на утвердження позитивного іміджу закладу загальної середньої освіти. У дисертації уточнено визначення сутності, змісту, структури управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти із урахуванням новітніх тенденцій розвитку теорії і практики менеджменту. Також у дисертації здійснено аналіз актуальних проблем управлінської діяльності; визначення змісту, форм і методів професійного самовдосконалення керівників закладів загальної середньої освіти; розробку та проектування моделі розвитку управлінської компетентності керівника закладу освіти в умовах змін. У ході дослідження розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

Ключові слова: компетенції, компетентність, управлінська компетентність, розвиток, управління, управлінська діяльність, менеджмент, самоменджмент, післядипломна освіта, заклад загальної середньої освіти, керівник закладу загальної середньої освіти.

Волотовская Т. П. Развитие управленческой компетентности руководителей общеобразовательных учебных заведений в системе последипломного образования. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.06 «Теория и методика управления образованием». –

Государственное учреждение высшего образования «Университет менеджмента образования» Национальной академии педагогических наук Украины, Киев, 2021.

Диссертационная работа посвящена проблеме развития управленческой компетентности руководителей общеобразовательных учреждений в системе последиplomного образования.

Автором проанализированы научные подходы, взгляды и принципы сущности основных понятий исследования. Предложено собственное толкование дефиниции «управленческая компетентность руководителя учреждения общего среднего образования» как интегрированная профессионально-личностная характеристика, определяемая готовностью и способностью руководителя заведения профессионально выполнять управленческие функции в соответствии с принятыми нормами и стандартами.

Охарактеризованы организационно-педагогические условия и технологии развития управленческой компетентности руководителей ЗЗСО в системе последиplomного образования. В ходе исследования сформулированы организационно – педагогические условия реализации модели развития управленческой компетентности руководителей ЗЗСО в системе последиplomного образования как обстоятельства, благодаря которым происходят преобразования, прогнозируемые на утверждение положительного имиджа заведения общего среднего образования.

В диссертации уточнено определение сущности, содержания, структуры управленческой компетентности руководителей учреждений общего среднего образования с учетом новейших тенденций развития теории и практики менеджмента. Проанализированы и обобщены методические подходы к оценке развития управленческой компетентности руководителей учреждений общего среднего образования. Также в диссертации проведен анализ актуальных проблем управленческой деятельности; определение содержания, форм и методов профессионального самосовершенствования руководителей учреждений общего среднего образования; разработку и проектирование модели развития управленческой компетентности руководителя учебного заведения в условиях изменений.

В ходе исследования разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена модель развития управленческой компетентности руководителей учреждений общего среднего образования в системе последиplomного образования.

Ключевые слова: компетенции, компетентность, управленческая компетентность, развитие, управление, управленческая деятельность, менеджмент, самоменджмент, последиplomное образование, заведение общего среднего образования, руководитель заведения общего среднего образования.

Volotovska T. P. Development of managerial competence of heads of general educational institutions in the system of postgraduate education. – Qualifying scientific work on the rights of a manuscript.

The dissertation for the obtaining a scientific degree of the candidate of pedagogical sciences on a specialty 13.00.06 – theory and methodology of management of education. –

State Institution of Higher Education "University of Education Management" of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to the problem of development of managerial competence of heads of general secondary education institutions in the system of postgraduate education.

The author analyzes scientific approaches, views and principles on the essence of the basic concepts of research. The own interpretation of the definition of "managerial competence of the head of a general secondary education institution" as an integrated professional and personal characteristics, which is determined by the willingness and ability of the head of the institution to professionally perform management functions in accordance with accepted norms and standards.

The organizational and pedagogical conditions and technologies of development of managerial competence of the heads of ZSSO in the system of postgraduate education are characterized. In the course of the research the organizational and pedagogical conditions of realization of the model of development of managerial competence of ZSSO leaders in the system of postgraduate education are formulated as circumstances due to which transformations are forecasted for approval of positive image of general secondary education institution.

The dissertation specifies the definition of the essence, content, structure of managerial competence of the heads of general secondary education institutions, taking into account the latest trends in the theory and practice of management. Also in the dissertation the analysis of actual problems of administrative activity is carried out; determination of the content, forms and methods of professional self-improvement of heads of general secondary education institutions; development and design of a model for the development of managerial competence of the head of an educational institution in the conditions of change.

An analysis of methodological approaches to the assessment of managerial competence, which showed the absence of a generally accepted list of components of the outlined concept. This led to the definition of the structure of managerial competence, which is a combination of characteristics and indicators of managerial competence by functional and personal components.

The theoretical basis of the dissertation are scientific works and methodological developments of domestic and foreign authors on the problems of development of managerial competence and professional potential of heads of general secondary education institutions. The methodological basis of the study is a set of methods of scientific knowledge, methods, principles of scientific research.

The need to form theoretical foundations and practical tools for the development of managerial competence of heads of general secondary education in terms of management professionalism based on the application of new concepts and paradigms, development and implementation of methods for diagnosing managerial competence of heads of educational institutions, tasks, logic, directions of research and structure of dissertation work.

Based on the above, as well as the analysis of managerial competence of heads of general secondary education, it is determined that the components of managerial competence of managers are unevenly developed, each of them has special reserves of development of both functional and personal components of managerial competence. In this regard, it was concluded that it is necessary to further improve approaches to determining

the factors of development of managerial competence of the leaders of general secondary education institutions.

Key words: competencies, competence, managerial competence, development, management, administrative activity, management, self-management, postgraduate education, general secondary education institution, head of general secondary education institution.

Підписано до друку 12.11.2021 р. Зам. № 1122.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Друк – цифровий.
Наклад 100 прим. Ум. друк. арк. 0,9.
Друк ЦП «КОМПРИНТ». Свідоцтво ДК №4131 від 04.08.2011 р.
м. Київ, вул. Предславинська, 28
095-941-84-99, 067-209-54-30
email: komprint@ukr.net